

непромислового значення та техногенні родовища, важкі сорти нафти, природні бітуми, газонасичені води, газогідрати тощо, виробництво (видобуток) і переробка яких потребує застосування новітніх технологій і які не використовуються для виробництва (видобутку) традиційних видів палива [6].

Через те що впровадження проектів з відновлювальної енергетики потребує значних інвестицій у нові технології, яких на сьогодні в Україні бракує, відкриваються можливості для зарубіжного прямого інвестування із Західної Європи, проте вони не використовуються належним чином. Широке застосування відновлювальних джерел енергії дозволить значно знизити залежність України від імпортованої нафти і газу, а отже, підвищити рівень її енергетичної безпеки.

Висновки з проведеного дослідження. Аналіз світового досвіду управління РЕБ дозволяє виділити ряд принципових моментів які можуть бути використані у вітчизняній практиці. Детальний їх розгляд дозволяє окреслити найважливіші із них, це: визначення еколого-економічних пріоритетів в економічному розвитку держави в цілому і окремо її регіонів; стимулювання підприємств і населення стосовно обмеження екодеструктивної діяльності; залучення різних джерел фінансового забезпечення РЕБ та акумулювання коштів для здійснення природоохоронних заходів; використання форм приватно-державного партнерства в сфері РЕБ з наданням державою певних преференцій – як пільгових, так і майнових; запровадження концесій та лізингу для реалізації РЕБ; впровадження на державному рівні обов'язкового екологічного страхування; форму-

вання ринку екобізнесу за рахунок як державного стимулювання екоорієнтованих заходів (пільгове кредитування та оподаткування) так ринкових – екомаркетинг, кластеризація простору тощо.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Безверхнюк Т.М. Європейські стандарти врядування на регіональному рівні / Т.М. Безверхнюк, С.Е. Саханенко. // – Одеса: ОРІДУ, 2008. – 325 с.
2. Самойлік М.С. Теоретико-методологічні засади управління ресурсно-екологічною безпекою на регіональному рівні / М.С. Самойлік // Дис. на здобуття наук. ступ. доктор. економ. наук. – Полтава: ПНТУ, 2014. – 420 с.
3. Європейське агентство з охорони навколишнього природного середовища Council Regulation (EEC) № 1210/90 of 7 May 1990 on the establishment of the European Environment Agency and the European Environment Information and Observation Network. – Режим доступу: <http://www.eea.europa.eu/publications>.
4. Zellner K. State-of-the-art waste treatment processes in Germany / K. Zellner, M. Mulloe // Proceeding of the workshop «Management of Municipal Waste», KFA. – 2000. – № 8 – P. 47-58.
5. Jenkins G. Green Taxes and Incentive Policies. An International Perspective / G. Jenkins, R. Lamech. – San Francisco: ICS Press, 2006. – 91 p.
6. Про альтернативні види палива: Закон України від 14.01.2000 року № 1391. – XIV // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 12.
7. Про затвердження програми Етанол: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 липня 2000 р. № 144. <http://www.mpe.kmu.gov.ua>.
8. Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку виробництва палива із біологічної сировини» від 26 вересня 2003 р. № 1094 zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.
9. Програма розвитку виробництва дизельного біопалива. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 грудня 2006 № 1774. <http://www.mpe.kmu.gov.ua>.

УДК 65.012.8

Мейта В.І.

*аспірант кафедри фінансів та зовнішньоекономічної діяльності
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена розвитку концептуальних основ економічної безпеки підприємницької діяльності. Розглянуто методи оцінки рівня економічної безпеки, що запропоновані у вітчизняній та закордонній науковій літературі. Виявлено їх основні недоліки та переваги.

Ключові слова: підприємницька діяльність, метод, економічна безпека, оцінка економічної безпеки, загрози, методологічний підхід.

Мейта В.И. АНАЛИЗ МЕТОДОВ ОЦЕНКИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СУБЪЕКТОВ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Статья посвящена развитию концептуальных основ экономической безопасности предпринимательской деятельности. Рассмотрены методы оценки уровня экономической безопасности, предложенные в отечественной и зарубежной научной литературе. Выявлены их основные преимущества и недостатки.

Ключевые слова: предпринимательская деятельность, метод, экономическая безопасность, оценка экономической безопасности, угрозы, методологический подход.

Meita V.I. ANALYSIS OF ESTIMATION METHODS OF ECONOMIC SECURITY OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY

Article is devoted to development of conceptual bases of economic security of entrepreneurial activity. The main methods of an estimation of a level of economic security from domestic and foreign scientific literature are considered. Their main advantages and disadvantages are revealed.

Keywords: entrepreneurial activity, method, economic security, estimation of economic security, threats, methodological approach.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Економічна безпека виробничо-господарських структур у даний час є ключовим чинником ефективного функціонування і успішного розвитку будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності. Поява нових погроз в умовах ринкової економіки та чинників, які негативно впливають на діяльність організації, підкреслює актуальність проблем оцінки і діагностики рівня економічної безпеки вітчизняних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема оцінки економічної безпеки підприємницької діяльності знаходиться у полі зору як зарубіжних, так і вітчизняних учених-економістів. Особливу увагу вирішенню даного питання присвятили у своїх роботах такі автори як: В.Т. Шлемко, Л.М. Зима, А.В. Козаченко, В.І. Пономарьов, Ф.І. Євдокімов, О.В. Мізіна, С.Ф. Покропівний, В.П. Мак-Мак, А.П. Судоплатов, С.В. Лекарев, Е.В. Камішнікова, Е.А. Олейніков, С.І. Ілляшенко, Г.Є. Дем'яненко, І.І. Плетнікова, В.І. Орлов, В.Є. Духов та інші.

Необхідно зазначити, що більшість вітчизняних і зарубіжних робіт присвячено проблемам забезпечення економічної безпеки на рівні держави і регіону, тоді як забезпеченню безпеки на рівні окремих суб'єктів господарювання приділяється значно менше уваги. Гальмує розвиток концептуальних основ оцінки рівня економічної безпеки підприємства ще й велика кількість різних підходів і відсутність загальноприйнятого методу комплексної оцінки. Крім того, зарубіжні методи не завжди можна успішно використовувати в умовах вітчизняної економіки, що ускладнює вибір критеріїв оцінки.

Постановка завдання. Метою даної роботи є огляд і аналіз сучасних методів оцінки рівня економічної безпеки підприємств, визначення їх переваг і недоліків, можливість їх застосування на вітчизняних підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. На даний момент існує велика кількість підходів до визначення терміну «економічна безпека підприємницької діяльності», виходячи з якого учені і формують свої підходи до методик її оцінки.

Пропонується розглядати економічну безпеку підприємницької діяльності як стан ефективного використання ресурсів підприємства і існуючих ринкових можливостей, який дозволяє запобігати внутрішнім і зовнішнім загрозам, і забезпечує його тривале виживання і стійкий розвиток на ринку відповідно до обраної місії [10].

Розглянемо найбільш відомі методологічні підходи до визначення рівня економічної безпеки підприємства.

Для оцінки економічної безпеки підприємницької діяльності в сучасній науковій літературі використовується декілька класичних підходів: індикаторний (пороговий), ресурсно-функціональний, комплексний. Дуже часто в рамках однієї методики дані підходи використовуються комбіновано, що підвищує точність розрахунків.

Індикаторний підхід полягає у встановленні рівня економічної безпеки в результаті порівняння розрахункових показників діяльності підприємства з індикаторами, які виступають пороговими значеннями цих показників і відповідають певному рівню безпеки. Основним недоліком даного підходу є те, що при неточному визначенні значень індикаторів неправильно буде здійснена і оцінка рівня економічної безпеки. Серед авторів, які розробили свої методики в рамках даного підходу, можна виділити В. Шлемко, Л. Зима, Г. Козаченко і В. Пономарьова, Ф. Євдокімова, О. Мізіна.

У своїй науковій роботі В. Шлемко пропонує оцінювати економічну безпеку підприємства на підставі зіставлення граничних і фактичних значень індикаторів [1, с. 138]:

$$x_i = \left(\frac{P_{if}}{P_{in}} \right)^b, \quad (1)$$

де P_{if} , P_{in} – відповідно фактичні і нормативні значення досліджуваних показників; b – міра показника.

В якості нормативних показників виступають показники підприємств, які розташовані в певному промисловому регіоні, показники кращих підприємств галузі, показники кращих підприємств країни і показники аналогічних підприємств, потужності яких розташовані за межами країни.

Оцінка рівня економічної безпеки проводиться графічним методом, що дозволяє виділити зону нормального рівня безпеки, зону критичного рівня і передкритичну зону.

Основною перевагою даного методу є графічна інтерпретація результатів оцінки та розділення показників на групи стимуляторів і дестимуляторів. Слабким місцем методики є суб'єктивний вибір вихідної системи показників і діапазону нормативних значень, що може привести до неправильного розрахунку рівня економічної безпеки і, як наслідок, ухвалення нераціональних управлінських рішень.

У роботі Л. Зими рівень економічної безпеки підприємства визначається за допомогою інтегрального показника, при розрахунку якого враховуються найбільш істотні аспекти функціонування виробничого підприємства: рівень і ефективність використання виробничих фондів, ефективність використання трудових ресурсів, прибутковість і так далі. Потім встановлюється функція залежності $f(x)$ окремих показників економічної безпеки від значення відповідних чинників, які можуть бути об'єктом управління [2].

Сукупний критерій економічної безпеки P_{Σ} розраховується як композиція окремих показників економічної безпеки:

$$P_{\Sigma} = \sum_{j=1}^n E_{f_j(x_j)/x_j} \cdot \frac{1}{E_{x_j/I}} \cdot f_j(x_j) + \sum_{j=1}^n E_{f_j(x_j)} E_{x_j/I} f_j(x_j), \quad (2)$$

де $E_{f_j(x_j)/x_j}$ – еластичність j -го показника економічної безпеки до відповідного чинника; $E_{x_j/I}$ – еластичність j -го чинника до інвестицій.

Основною перевагою, на думку автора, є те, що методика дозволяє визначити, на що краще направити інвестиції для підвищення економічної безпеки підприємства.

Науковий інтерес викликає й методика, запропонована в роботах А. Козаченко і В. Пономарьова [3, с. 165]. Для визначення рівня економічної безпеки підприємства пропонується використовувати величини бруто-інвестицій підприємства і величини інвестиційних ресурсів, необхідних для підтримки достатнього рівня економічної безпеки:

$$P_{ЕБП} = \frac{BI^t}{I_{ЕБП}^t}, \quad (3)$$

де BI^t – бруто-інвестиції підприємства в році t , грош. од.; $I_{ЕБП}^t$ – інвестиції підприємства в році t , необхідні для забезпечення економічної безпеки, грошові одиниці

Згідно з методикою, чим вище величина співвідношення до одиниці, тим вище рівень економічної безпеки. Автор виділяє наступні рівні економічної безпеки: до 0,05 – підтримуючий рівень; 0,06-0,1 – мінімальний; 0,11-0,19 – дуже низький; 0,2-0,29 – низький; 0,3-0,49 – середній; 0,5-0,7 – високий; вище 0,7 – дуже високий.

Перевагою даної методики є індивідуальний підхід до підприємств. Основним недоліком даної методики є складність визначення інвестицій, необхідних для забезпечення економічної безпеки. У роботі більша увага приділена проведенню аналізу конкурентних переваг, тоді як внутрішні чинники економічної безпеки практично не розглядаються.

Учені Ф. Євдокімов і О. Мізіна використовують бальні оцінки для визначення рівня економічної безпеки [4]. Рівень економічної безпеки визначається на підставі складання рейтингу показників, який знаходиться за допомогою бальних оцінок, і потім порівнюється з пороговими значеннями. Для оцінки рівня безпеки розроблена шкала: перший клас – значення показника вище нормативного; другий клас – значення показника вище критичного; третій клас – нижче критичного. Щоб отримати узагальнену оцінку рівня безпеки може бути використаний весь перелік показників або відібрані ті з них, які представляють найбільший інтерес для дослідження. Рейтинг показника визначається за формулою:

$$B = \sum_{i=1}^n P_i \times K_i, \quad (4)$$

де B – сума балів; P_i – рейтинг i -го показника; K_i – клас i -го показника.

Перевагами даної методики є швидкість і зручність розрахунків, проте результат оцінки не завжди може бути точним через суб'єктивність думок експертів з приводу оцінки того чи іншого показника.

Ресурсно-функціональний підхід передбачає визначення рівня економічної безпеки за допомогою оцінки ефективності використання ресурсів підприємства. При використанні такого підходу вчені приділяють особливу увагу аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства і розраховують рівень економічної безпеки за функціональними складовими. Тому для оцінки безпеки організації необхідно розраховувати показники в динаміці, за декілька періодів. Серед прибічників такого підходу можна виділити С.Ф. Покропивного, В.П. Мак-Мака, А.П. Судоплатова і С.В. Лекарева, Е.В. Камишнікову, Е.А. Олейнікову.

Автор С.Ф. Покропивний пропонує оцінювати рівень економічної безпеки підприємства за допомогою інтегрального показника, який визначається за формулою:

$$K_{ЕБП} = \sum_{i=1}^n k_i \times d_i, \quad (5)$$

де k_i – величина окремого критерію i -ої функціональної складової; d_i – питома вага i -ої функціональної складової; n – кількість функціональних складових економічної безпеки підприємства.

Згідно з методикою, оцінка рівня економічної безпеки здійснюється шляхом порівняння розрахункових значень КЕБП за даними аналізованого підприємства в динаміці за декілька періодів із значеннями КЕБП, розрахованими для аналогічних підприємств відповідних галузей економіки [5]. Розробка автора є досить науково-обґрунтованою, проте має і свої недоліки: складність розрахунків питомої ваги функціональних складових; не враховуються галузеві особливості; складність оцінки витрат, необхідних на запобігання виникаючим загрозам.

Подібна методика оцінки рівня економічної безпеки викладена в роботах науковців В.П. Мак-Мака, А.П. Судоплатова і С.В. Лекарева. Автори також пропонують оцінювати економічну безпеку підприємства за допомогою інтегрального показника, розрахованого за окремими функціональними складовими на підставі думок кваліфікованих експертів. Проте у

своїх роботах учені спираються на фінансову складову економічної безпеки підприємства. Тому як показники для розрахунку економічної безпеки обрали: загальну рентабельність організації; рентабельність продажів; віддачу активів організації; коефіцієнт покриття [6; 7].

Перевагами методики авторів є відносна простота і логічність, що робить її зручною для практичного вживання. Суб'єкт підприємницької діяльності, у структурі якого є обліково-фінансова служба, має у своєму розпорядженні персонал відповідної кваліфікації, здатний періодично проводити необхідні оцінки і розрахунки. Недоліком є те, що методика заснована на суб'єктивній думці експертів.

На думку Е.В. Камишнікової ресурсно-функціональний підхід дає можливість найточніше оцінити рівень економічної безпеки підприємства [8]. Автор пропонує визначити рівень i -ої функціональної складової економічної безпеки за формулою:

$$P_{e\delta n i} = \frac{\sum_{i=1}^n f(x_i)}{n}, \quad (6)$$

де n – кількість показників; $f(x_i)$ – одинична оцінка показника, яка визначається як співвідношення фактичного значення показника i -ої складової економічної безпеки і його базового значення.

Функціональні складові можуть мати різні паритети залежно від галузевої приналежності підприємства. Автор визначив питомі коефіцієнти на підставі методу експертних оцінок за різними складовими економічної безпеки: фінансова складова – 0,095; виробнича – 0,13; інтелектуально-кадрова – 0,075; інвестиційно-технологічна – 0,19; матеріально-технічне забезпечення – 0,28; збутова – 0,11; екологічна – 0,12.

Питомі коефіцієнти покладені в основу визначення інтегрального показника рівня економічної безпеки підприємства, який розраховується як середньозважена оцінка складових:

$$P_{e\delta n} = \sum_{i=1}^m q_i \times P_{e\delta n i}, \quad (7)$$

де $P_{e\delta n}$ – рівень i -ої складової економічної безпеки підприємства; q_i – питома вага i -ої складової економічної безпеки; m – кількість складових.

Ще одним прибічником ресурсно-функціонального підходу є російський вчений Е.А. Олейніков. Автор пропонує оцінювати економічну безпеку підприємства за такими функціональними складовими: фінансова, інтелектуальна, кадрова, техніко-технологічна, політико-правова, екологічна, інформаційна, силова [9].

Кількісна оцінка проводиться шляхом визначення критеріїв для кожної складової економічної безпеки за формулою:

$$K_i = \frac{Y_{\text{прі}}}{Z_i + Y_{\text{ноі}}} \rightarrow \max, \quad (8)$$

де K_i – величина окремого критерію за i -ою функціональною складовою; $Y_{\text{прі}}$ – сукупний збиток за складовою; $Y_{\text{ноі}}$ – загальний отриманий збиток за відповідною функціональною складовою; Z_i – сума витрат на реалізацію заходів щодо нейтралізації негативних факторів.

Потім розраховується сукупний критерій економічної безпеки за формулою (4). Оцінка рівня безпеки здійснюється шляхом порівнянням розрахункових значень $K_{e\delta n}$ із значеннями цього показника в попередні періоди або на підприємствах галузі.

Комплексний підхід ґрунтується на інтеграції показників, які визначають рівень економічної без-

пеки підприємства. При такому підході використовується широкий ранг інструментів для проведення діагностики економічної безпеки. Значна увага при використанні такого підходу приділяється відбору показників і визначенню методів їх інтеграції. Недоліком цієї групи методів є складність встановлення питомих коефіцієнтів на підставі методу експертних оцінок. У своїх наукових роботах даний підхід для визначення рівня економічної безпеки використовують С.І. Ілляшенко, Г.С. Дем'яненко, Д.І. Ковальов, І.І. Плетнікова, В.І. Орлов, В.Є. Духов.

Робота Е.А. Олейнікова є базою для подальших наукових розробок в галузі економічної безпеки. Так, С.І. Ілляшенко проводить діагностику економічної безпеки організації за такими функціональними складовими: фінансова, ринкова, інтерфейсна, інтелектуальна. Для кожної складової запропонована окрема методика оцінки [10].

Наприклад, фінансову складову автор пропонує оцінювати за допомогою аналізу фінансової стійкості підприємства (використовуються такі показники як: наявність власних оборотних коштів, наявність довгострокових позикових джерел, загальна величина основних засобів для формування запасів і витрат).

Оцінку ринкової складової С.І. Ілляшенко проводить за допомогою swot-аналізу. Вплив кожного чинника на ринкову безпеку підприємства може бути оцінений експертами за допомогою коефіцієнтів за шкалою від -1 до $+1$. У ролі експертів виступають керівники і провідні фахівці підприємства. Автор пропонує детальну градацію рівнів ринкової безпеки: значення інтегрального показника менше $-0,8$ вказує на кризовий стан; від $-0,8$ до $-0,6$ – критичний стан; від $-0,6$ до $-0,3$ – передкризовий стан; від $-0,3$ до $0,3$ – ситуація невизначеності; від $0,3$ до $0,6$ – нестійкий стан ринкової безпеки підприємства; від $0,6$ до $0,8$ – нормальний рівень ринкової безпеки; більше $0,8$ – абсолютна ринкова безпека.

Згідно з методикою вченого, рівень інтерфейсної складової (надійності контрагентів підприємства) оцінюється експертним методом. Основними критеріями виступають імідж, досвід роботи, фінансовий стан, обов'язковість виконання контрактів, тенденції розвитку і так далі. Сукупна оцінка надійності j -ого контрагента визначається за формулою:

$$H_j = \sum_{i=1}^n O_{ij} \cdot Z_{ij}, \quad (9)$$

де O_{ij} – відносна оцінка j -ого контрагента за i -им критерієм; Z_{ij} – вагомість i -ого критерію для оцінки j -ого контрагента; j – кількість контрагентів підприємства; i – кількість оціночних критеріїв надійності контрагента.

Комплексна оцінка надійності всіх контрагентів підприємства $H_{заг}$ визначається як середньозважена між H_j . У залежності від її значення автор виділяє такі рівні інтерфейсної складової безпеки підприємства:

- абсолютна безпека ($H_{заг} = 1$);
- нормальна безпека ($0,75 \leq H_{заг} < 1$);
- нестабільний стан ($0,50 \leq H_{заг} < 0,75$);
- критичний стан ($0,25 \leq H_{заг} < 0,50$);
- кризовий стан ($0,00 \leq H_{заг} < 0,25$).

Методика автора є достатньо деталізованою та комплексною.

С.І. Ілляшенко провів глибокий аналіз показників, на підставі яких доцільно розраховувати рівень економічної безпеки; розділив їх на стимулятори і дестимулятори; розробив комплексну систему функціональних складових економічної безпеки, що дозволяє отримати результати з високою точністю.

Основним недоліком даного методу є його трудомісткість.

Аналогічним методом пропонує оцінювати економічну безпеку торговельних підприємств Г.С. Дем'яненко. Автор виділяє такі складові безпеки: економіко-правова, податкова, зовнішньоекономічна безпека, внутрішня безпека, організаційно-економічна безпека, ресурсна безпека [11]. Для кожної складової використовуються індикатори оцінки безпеки.

Великий інтерес викликає розробка Д. Ковальова і І. Плетнікової [12]. Учені пропонують оцінювати рівень економічної безпеки підприємства РЕБП за допомогою наступної функціональної залежності:

$$P_{РЕБП} = F(X_i) = a_1 f(x_1) + a_2 f(x_2) + \dots + a_n f(x_n), \quad (10)$$

де a_1, a_2, a_n – питома вага кожного показника економічної безпеки; $f(x_1), f(x_2), \dots, f(x_n)$ – локальні функції залежності рівня економічної безпеки від відповідних показників діяльності підприємства; x_1, x_2, \dots, x_n – показники діяльності підприємства, які характеризують економічну безпеку.

Перевагами даного методу є: зіставлення різночасових оцінок рівня економічної безпеки, а також підприємств різних галузей; простота та доступність методики розрахунку, яка базується на відкритих даних; її універсальність; оцінка внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на економічну безпеку підприємства. Недоліками можна назвати відсутність алгоритму формування системи показників і складність визначення коефіцієнтів значущості.

Науковий інтерес представляє методика В.І. Орлова і В.Є. Духова, які пропонують оцінювати економічну безпеку за допомогою показника «економічної дієвості» [13]. Він характеризує здатність організації досягати поставлених завдань в стратегічному аспекті:

$$I_g = \frac{G_f}{G_p}, \quad (11)$$

де I_g – індекс дієвості; G_f – фактичне досягнення цілей; G_p – планове досягнення цілей.

До недоліків даного методу можна віднести складність визначення головних цілей підприємства, суб'єктивізм.

У цілому, перевагами методів, які використовують комплексний підхід, є універсальність і системність, що дає можливість використовувати їх для будь-якого підприємства. Серед недоліків можна виділити: певна міра суб'єктивізму, розмиття поняття «економічна безпека», додаткові фінансові витрати на залучення необхідних експертів, зниження точності і достовірності розрахунків при вживанні великої кількості математичних інструментів у рамках одного методу.

Висновки з проведеного дослідження. Проведені дослідження показали, що проблема оцінки рівня економічної безпеки є особливо актуальною для сучасних підприємницьких структур. Це обумовлено в першу чергу тим, що серед учених немає єдиного підходу до визначення поняття «економічна безпека підприємницької діяльності». Відповідно відсутня загальноприйнята методика оцінки рівня економічної безпеки. У своїх роботах вчені спираються на різні параметри і показники, які підлягають оцінці і вимагають вибору різних інструментів збору і аналізу інформації.

Було виявлено, що в основному економісти для діагностики економічної безпеки організацій використовують індикаторний підхід, ресурсно-функціональний і комплексний. Більшість методів, розроблених у рамках того чи іншого підходу, мають як

переваги, так і недоліки. Тому важливим завданням подальших досліджень є розробка методики комплексної оцінки економічної безпеки підприємницької діяльності, яка задовольняла б таким параметрам як: доступність інформації, облік внутрішніх і зовнішніх чинників, точність розрахунків, зручне практичне використання, можливість графічного відображення отриманих результатів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Шлемко В.Т. Економічна безпека України: сутність і напрями забезпечення: монографія / В.Т. Шлемко, І.Ф. Бінько. – К.: НІС, 1997. – 144 с.
2. Зима Л.М. Організаційно-економічні механізми управління економічною безпекою підприємств стратегічного значення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / Л.М. Зима. – Донецьк, 2004 р. – 15 с.
3. Козаченко А.В. Економічна безпека підприємства: сутність і механізм забезпечення: монографія / А.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, А.Н. Ляшенко. – К.: Либра, 2003. – 280 с.
4. Євдокімов Ф.І. Економічна стійкість підприємства як фактор його безпеки / Ф.І. Євдокімов, О.В. Мізіна, О.О. Бородіна // Наукові праці ДонНТУ. – 2001. – № 37. – С. 16-25.
5. Економіка підприємства: підручник / [М.Г. Грецак, В.М. Колот, А.П. Наливайко та ін.]; за заг. ред. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.
6. Мак-Мак В.П. Служба безпеки підприємства (організаційно-управленческие и правовые аспекты деятельности) / В.П. Мак-Мак. – М.: Мир безопасности, 1999. – 106 с.
7. Судоплатов А.П., Лекарев С.В. Безопасность предпринимательской деятельности: практическое пособие / А.П. Судоплатов, С.В. Лекарев. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2001. – 155 с.
8. Камишнікова Е.В. Методи формування комплексної оцінки рівня економічної безпеки підприємства / Е.В. Камишнікова // Економіка та управління підприємствами // Актуальні проблеми економіки. – Д.: 2009. – 12(109). – С. 87-92.
9. Экономическая и национальная безопасность: учебное пособие / [под ред. Е.А. Олейникова]. – М.: Экзамен, 2005. – 768 с.
10. Ильяшенко С.Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке // Актуальні проблеми економіки. – Д.: 2003. – № 3(21). – С. 12-19.
11. Дем'яненко Г.Є. Економічна безпека торговельного підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.05 / Г.Є. Дем'яненко. – Донецьк, 2003. – 18 с.
12. Ковальов Д., Кількісна оцінка рівня економічної безпеки підприємства / Д. Ковальов, І. Плетникова // Економіка України. – Д.: 2001. – № 4. – С. 35-40.
13. Орлов В.І., Духов В.Є. Основи економічної безпеки фірми. – Харків: ТОВ «Прометей-Прес», 2004. – 284 с.

УДК 338.47:656.2.001.73

Мищенко С.П.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіка підприємства

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ГАЛУЗІ

У статті окреслено місце транспортної складової в забезпеченні національних інтересів країни, визначено загрози економічної безпеки його підприємств, у тому числі загрози, виникнення яких обумовлено реформуванням галузі. Це дозволило систематизувати їх по таким основним класифікаційним ознакам, як: джерела загроз, періодичність, сфера виникнення, керованість, ймовірність виникнення, характер спрямованості, поширення та характер джерел. Мінімізацію впливу загроз, забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту в процесі реформування пропонується досягти за рахунок дотримання запропонованої системи принципів.

Ключові слова: загроза, економічна безпека, підприємства залізничного транспорту, реформування, система економічної безпеки підприємства.

Мищенко С.П. УГРОЗЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА В УСЛОВИЯХ РЕФОРМИРОВАНИЯ ОТРАСЛИ

В статье обозначено место транспортной составляющей в обеспечении национальных интересов страны, определены угрозы экономической безопасности его предприятий, в том числе угрозы, возникновение которых обусловлено реформированием отрасли. Это позволило систематизировать их по таким классификационным признакам, как: источники угроз, периодичность, сфера возникновения, управляемость, вероятность возникновения, характер направленности, распространение и характеры источников. Минимизации влияния угроз, обеспечение экономической безопасности железнодорожного транспорта в процессе реформирования предлагается достичь за счет соблюдения предложенной системы принципов.

Ключевые слова: угроза, экономическая безопасность, предприятия железнодорожного транспорта, реформирования, система экономической безопасности предприятия.

Mishchenko S.P. THREATS OF ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISES OF RAILWAY TRANSPORT IN THE CONDITIONS OF REFORMING OF BRANCH

The article indicates the location of the transport component in ensuring the country's national interests, defined the threat of economic security of its businesses, including threats, which is caused shock off reform. This allowed them to organize such a classification features, such as: sources of threats, periodicity, the scope of appearance, handling, probability of occurrence, character orientation, distribution and nature of the sources. Minimization of influence of threats, providing economic security of railway transport in the course of reforming is offered to reach due to observance of the offered system of the principles.

Keywords: threat, economic security, enterprises of railway transport, reforming, system of economic security of the enterprise.